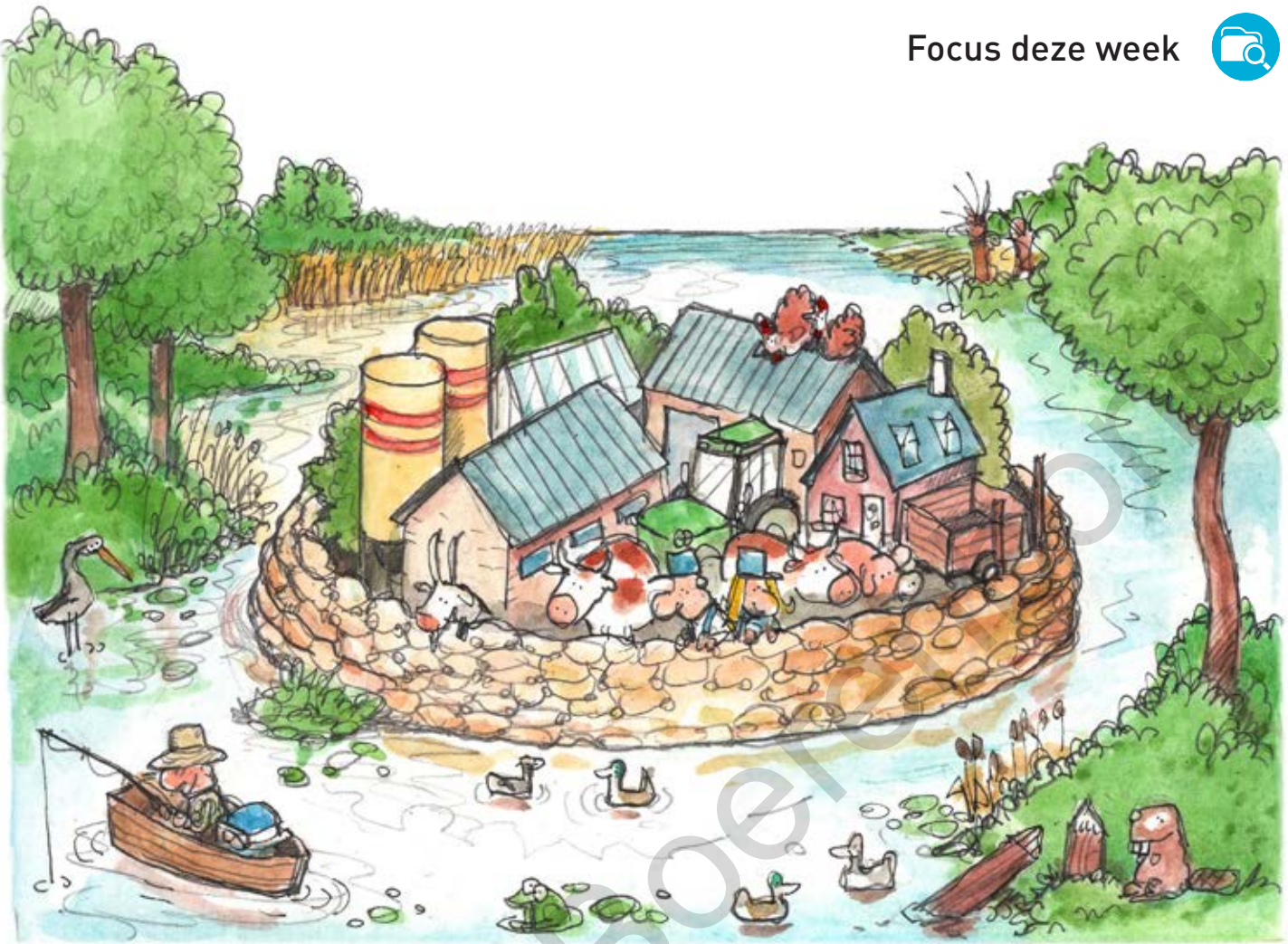

Water als Europees erfgoed

Europees integraal waterbeleid doorgelicht

De Europese Commissie rondde vorige maand haar openbare enquête over het Europese waterbeleid af. Ze is een onderdeel van de *fitness check*, waarbij Europese wetgeving getest wordt op haar nut en efficiëntie. Indien nodig volgen in het najaar aanpassingen. Ook stakeholders, zoals de Europese land- en tuinbouwsector, en de andere Europese instellingen, zoals het Europees Parlement, worden hierover geraadpleegd.

Jacques Van Outryve / Illustratie: Joris Snaet

“Water is geen gewone handelswaar, maar een erfgoed, dat als zodanig beschermd, verdedigd en behandeld moet worden.” Zo begint de Europese Kaderrichtlijn Water, voluit ‘Richtlijn

tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid.’ De kaderrichtlijn is een kanjer van Europese wetgeving en staat bekend onder de code

2000/60/EG. De kaderrichtlijn luidde in 2000 een heel nieuw tijdperk van Europese wetgeving in. Voor het eerst werd een integraal beleid gevoerd, dat een beroep deed op integrale beheer-maatregelen, stroomgebiedbeheer-plannen genaamd. Voorheen kende de Europese Unie een amalgaam van richtlijnen die met water te maken hadden. Sinds 2000 worden ze ofwel opgenomen of gekaderd binnen een-zelfde beleid, net als de nitraatrichtlijn, zwemwaterrichtlijn, drinkwaterrichtlijn ... Water is een heikel thema omdat het zoveel omvat. Iedereen en alles is ►

Focus deze week

betrokken partij. Water is leven en alle leven heeft op zijn beurt invloed op het water.

Ambitieuze doelstellingen

De Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt ambitieuze doelstellingen voor de bescherming en het herstel van de kwaliteit van zogenaamde waterlichamen, om op lange termijn een duurzaam gebruik van water voor mensen, bedrijven en de natuur te waarborgen. Waterlichamen zijn onderscheiden hoeveelheden water van een zekere omvang. De richtlijn heeft betrekking op alle soorten water (oppervlaktewater, grondwater, binnenwater en overgangswater). Het herstel heeft betrekking op de ecosystemen in én rond de waterlichamen. De richtlijn heeft betrekking op een vermindering van de vervuiling van waterlichamen en moet een garantie bieden voor een duurzaam gebruik door particulieren zowel als bedrijven. Het gaat dus niet alleen om de kwaliteit maar ook om de kwantiteit, dus de beschikbaarheid van voldoende water van de juiste kwaliteit.

In tegenstelling tot een verordening moet een Europese richtlijn door lidstaten in eigen wetgeving omgezet worden. De lidstaten (in ons geval Vlaanderen, gelet op de bevoegdheidsverdeling in ons land) zijn verantwoordelijk voor de invulling en uitvoering van het beleid. Ze moeten stroomgebieden identificeren, instanties aanwijzen die deze gebieden volgens de Europese regels beheren, de kenmerken analyseren met inbegrip van de effecten van menselijke activiteiten, toezicht houden, beschermde gebieden registreren (drinkwatervoorziening), stroomgebiedbeheerplannen opstellen en uitvoeren, ervoor zorgen dat de kosten voor waterdiensten terugverdiend worden en dat de vervuiler betaalt. De kaderrichtlijn stelde zich tot doel dat alle Europese wateren in 2015 een 'goede toestand' zouden bereiken en

dat er binnen Europa duurzaam met water omgegaan zou worden. Deze einddatum kan volgens de kaderrichtlijn maximaal tweemaal met zes jaar verlengd worden tot uiterlijk 2027. We zitten momenteel trouwens al in die verlengingsfase.

De beoordeling is streng. Zowel de chemische kwaliteit (33 prioritaire stoffen) als de ecologische kwaliteit wordt beoordeeld. Onder de ecologische kwaliteit vallen de biologische kwaliteit (vissen, macrofauna, waterplanten, algen), de fysisch-chemische kwaliteit (8 parameters), overige relevante verontreinigende stoffen (een 100-tal) en de hydromorfologie of 'natuurlijkheid' van een waterloop. De lat ligt niet alleen hoog, binnen en tussen de maatlaten wordt het zogenaamde *one out, all out*-principe toegepast. Wanneer niet voldaan is aan één stof of aan één maatlat, dan is het geheel onvoldoende.

In Vlaanderen is de KRW omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid. Er zijn twee stroomgebieden afgebakend, met name Schelde en Maas, die beide bovendien grensoverschrijdend zijn. Ze hebben elk een stroomgebiedbeheerplan (2016-2021). Op 18 december 2015 heeft de Vlaamse regering de stroomgebiedbeheerplannen voor de periode 2016-2021 vastgesteld. Inmiddels is de Vlaamse overheid gestart met het openbaar onderzoek van haar waterbeleidsnota voor de periode 2020-2025, met onder meer een aanzet voor de volgende en laatste stroomgebiedbeheerplannen (2022-2027) (www.volvanwater.be).

Evaluatie en herziening

Inmiddels heeft de Europese Commissie na 19 jaar haar *fitness check* van de kaderrichtlijn ingezet, zoals trouwens vastgelegd werd in de richtlijn. Tegen december 2019 moet die – al dan niet met voorstellen van aanpassing – afgerond zijn. De Commissie doet dat op basis van de resultaten die het Euro-

Schematische voorstelling van begrippen zoals stroomgebied, deelstroomgebied, stroomgebiedsdistrict en rivierbekken. Een stroomgebiedsdistrict wordt gevormd door een of meer stroomgebieden die aan elkaar grenzen, met bijbehorende grond- en kustwateren. Het wordt omschreven als de voornaamste eenheid voor stroomgebiedbeheer.

De Europese waterkwaliteit en -kwantiteit wordt streng beoordeeld.

pees Milieuagentschap (EEA) opgesomd heeft. 40% van de Europese oppervlaktewaterlichamen blijkt 'goed' te scoren en 74% van de grondwaterlichamen krijgt het label 'goed' voor kwaliteit en 89% voor kwantiteit of beschikbaarheid. Noteer dat de EU 170 stroomgebieden en in totaal ongeveer 13.000 waterlichamen telt. Eind februari bracht de Europese Commissie haar verslag uit over de Kaderrichtlijn Water en de tweede stroomgebiedbeheerplannen, met aanbevelingen voor de lidstaten, ook voor ons land. In haar algemene toelichting merkt de Commissie op dat

wat de landbouw betreft overmatige wateronttrekking en diffuse verontreiniging tot de meest significante vormen van belasting behoren die de lidstaten gemeld hebben als potentieel risico van achteruitgang of van het niet-bereiken van de milieudoelstellingen. Basismaatregelen zijn doorgaans aanwezig. De Europese Commissie merkt op dat veel ook zal afhangen van nieuwe maatregelen in het GLB na 2020. De lidstaten zullen in hun strategische GLB-plannen rekening moeten houden met de stroomgebiedbeheerplannen, want die strategie zal de doelstellingen moeten helpen verwezenlijken. De lidstaten zullen ook extra vrijwillige steun kunnen bieden om de doelstellingen te bereiken.

En Boerenbond?

Water is een onmisbare productiefactor voor land- en tuinbouwers. De hoofddoelstelling van de Kaderrichtlijn Water (KRW) is precies om de watervoorraden en de kwaliteit van de waterlichamen op lange termijn veilig te stellen. Het was de ambitie van de KRW om tegen 2015 een 'goede toestand' te behalen in alle Europese wateren. Die goede toestand werd in 2015 niet bereikt en het ziet ernaar uit dat die ook in 2021 niet gehaald zal worden.

We vragen aan Ilse Geyskens, adviseur Water- en Milieubeleid op de Studiedienst van Boerenbond, waarom het langzamer verloopt dan verwacht. Ze verwijst onder meer naar het beoordelingsprincipe *one out, all out*, waardoor het hele waterlichaam de score 'onvoldoende' krijgt wanneer het een onvoldoende scoort op één van de vele parameters die geëvalueerd worden. Hierdoor krijg je een slechter beeld van de toestand dan wat zich in de praktijk voordoet. Er wordt geen rekening gehouden met kleine of zelfs grote verbeteringen op het vlak van individuele parameters, die de voor-

uitgang die er wel degelijk is zichtbaar zouden maken.

"We stellen dit principe sterk in vraag en zijn voorstander van een beoordelingskader waarbij ook geleidelijke en gedeeltelijke verbeteringen erkend worden. Dat werkt meer motiverend en stimulerend voor de vele actoren, zoals landbouw- en tuinbouwers, die zich dagelijks inspannen om de kwaliteit en kwantiteit van de (Vlaamse) waterlichamen te verbeteren."

Over de GLB-maatregelen zegt Geyskens nog: "Het duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen, zoals water, is een prioriteit binnen het gemeenschappelijk landbouwbeleid, ook in het GLB na 2020. Een groot aantal aanvullende instrumenten, zoals de randvoorwaarden, rechtstreekse 'groene' steun en agromilieumaatregelen, hebben ervoor gezorgd dat landbouwers de voorbije decennia aanzienlijke vooruitgang geboekt hebben op milieugebied. We mogen hierbij niet uit het oog verliezen dat nogal wat maatregelen pas op langere termijn tot merkbare verbeteringen zullen leiden. Ook de gevolgen van de klimaatverandering spelen ongetwijfeld een rol bij de waterproblematiek. ■

 European Waters Assessment 2018, Europees Milieuagentschap (www.eea.europa.eu/nl)

Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad inzake de uitvoering van de kaderrichtlijn water (2000/60/EG) en de overstromingsgebieden (2007/60/EG). Tweede stroomgebiedbeheerplannen. Eerste overstromingsrisico-beheerplannen. – COM(2019)95

www.integraalwaterbeleid.be

Ilse Geyskens

adviseur Water- en Milieubeleid Studiedienst
Ilse.geyskens@boerenbond.be

Beschikbaarheid van water

De Kaderrichtlijn Water wil ook garanderen dat er op lange termijn water beschikbaar is. Land- en tuinbouwbedrijven moeten weerbaarder worden gemaakt voor weerextremen. Boerenbond zet in op meerdere sporen en vraagt de overheid om hier samen met de sector versneld werk van te maken. Waterbuffering zowel op bedrijfsniveau als collectief is een denkspoor. Wateroverlast en droogte zijn elkaars tegenpolen, maar kunnen perfect ten dienste staan van elkaar. Er moet voluit geïnvesteerd worden in het beter opslaan van meer water in periodes van overlast, zodat we ook meer water beter kunnen inzetten in droogteperiodes. Om tot een stimulerend beleid te komen, moeten regelgevingen op elkaar afgestemd worden. De overheid moet deze uitdaging samen met de sector oplossingsgericht aanpakken en geen beleid uitstippelen dat gericht is op hogere heffingen en/of strengere vergunningen.

Tot slot, de KRW geeft de mogelijkheid om onder bepaalde voorwaarden minder strenge doelstellingen te formuleren. Vlaanderen maakt daar tot nu toe geen gebruik van. Het zou nochtans te verantwoorden zijn, gelet op de gevolgen van de klimaatverandering en de specifieke kenmerken van een verstedelijkt en geïndustrialiseerd Vlaanderen waarin de hoog productieve Vlaamse landbouw zich bevindt.

“Wateroverlast en droogte kunnen ten dienste staan van elkaar.”